

STOPIŅU NOVADA KULTŪRAS KANONS RAKSTU ZĪMĒS

Autori: Daiga Brīgmane, Ulbrokas bibliotēkas vadītāja; Kristīne Cimdiņa, Sauriešu bibliotēkas vadītāja.
Sagatavots 2015.gada decembrī.

Rīgas tuvumā savu mājvietu atradis novads, kura robežas kontūra attēlo bruņurupuča formu - «kājas tas stingri ieminas Rumbulā, Sauriešos. Vēderiņš silda Vālodzes, asfīti pagriezis Dreiliņu virzienā, cietā bruņa sargā Ulbroku, Dzidriņas un Līčus. Upeslejas kā silta šalle silda bruņurupuča kaklu, un galva pieglaužas Cekulei».
(Fragments no Stopiņu novada jostas stāsta. Novadu diena Latvijas Nacionālās bibliotēkas jaunajā ēkā, 2014. gada 28. augusts).

Līgo parks ir unikāla vieta Latvijas lauku kultūrainavā un īpaša vieta Stopiņu novadā. 1988. gadā sācies ar ideju, kur pulcēties un svinēt svētkus. Līgo parks ir izveidojies par dabisku kultūrvēsturisku latviskā mantojuma saglabāšanas vietu un izziņas avotu. Pirmais parks pasaulē, kur pagodināti latvju raksti.

Līgo dārzā apskatāmas 11 latvju rakstu zīmju akmens skulptūras, kuru autors ir mūsu novadnieks, tēlnieks Uldis Sterģis. Te arī dabiski augoši dižozoli un bērzu birzis. Brīvdabas estrāde ir lieliska vieta svētku svinēšanai un pasākumu rīkošanai.

Stopiņu novada josta ir ievērojams vietējas nozīmes mākslas darbs, balstīts latviešu tautas tradīcijās un iedzīvotāju izaustās rakstu zīmēs vienotā jostā. Stopiņu novadam dāvētā josta ir iedzīvotāju un viesu ieguldījums novada un Latvijas (ne)materiālajā kultūras mantojumā un kultūrvides veidošanā. Josta tapusi uz stēļu meistara un konstruktora Haralds Kurzemnieka 1992.gadā darinātām stēlēm, rūpīgā tautas daiļamata meistares Baibas Kurzemnieces līdzdarbībā. 2011.-2012.gadā uzausta 37 metrus gara josta, kur viena dalībnieka ieguldījums – vidēji 10 cm, kopskaitā 427 cilvēku kopdarbs. Iespējams, ka tikai Stopiņos īstenota ideja par amatieru radītu rotu savam novadam. Aušanā piedalījās dažādu tautību un profesiju pārstāvji vecumā no 4 gadiem līdz 90 gadiem.

„Josta ir ceļš, ne cilvēks, ne novads bez ceļa būtu tukšinieks, Stopiņi izvēlējās spēcīgu – jostu ceļu. Lai Jūsu ceļš ir ne tikai gaiss, bet arī spožs!”
(Janīnas Kursītes vēlējums Stopiņu novada jostas audžiem, 2012. gada 6. augustā)

Kultūrvēsturiskais projekts „Senās mājvietas Stopiņu novadā” ir identitātes un viensētu apziņas jautājums Rīgas pierobežā Stopiņu novada ciemos - Dreiliņi, Ulbroka, Vālodzes, Dzidriņas, Saurieši un Līči. 2013. gada pētniecības projekts atspoguļo latviskai videi raksturīgās vērtības - seno mājvietu un dažādu priekšmetu apziņošanu, ēku foto fiksāciju un vietējo iedzīvotāju atmiņu stāstus. Par kultūrvēsturiskām celtnēm tiek uzskatītas visas ēkas, kas celtas līdz 1940. gadam. Projekta piecos mēnešos sešas ekspedīcijas tika apzinātas 16 Stopiņu novada esošās senās mājas un to vide, kas ir gan lietišķa un saimnieciska, gan izmaiņā un neatgriezeniski zudusi. Iegūtie materiāli – fotogrāfijas ir iekļautas LNB Digitālās bibliotēkas portālā „Zudusī Latvija”.

Rakstītais vārds apkopotā veidā atrodams informatīvā izdevuma “Tēvzemīte” 2013. un 2014. gada publikācijās. Sadarbībā ar LU profesori folkloristikā Janīnu Kursīti un LTV1 komandu uzfilmēts video stāsts “No sētas uz sētu”, kas savu pirmizrādi piedzīvoja 2014. gada 18. februārī. Kopējais raksturojums: viensētas Stopiņu novadā ir unikālas ar koka arhitektūru, seno lietu klātesamību un atmiņu pierakstiem, kas seno māju kultūrvides kopainā veido kopīgas raksturs iezīmes – pašatbildība, saimnieciskums, lepnums un dzimtas tradīciju uzturēšana. Vērienīga saimniekošana agrāk – šobrīd ziedi un netipiska ainava - aka, šķūniši, diķis un saimnieka stādīta bērzu audze, klēts ar senatnīgu darbarīku un priekšmetu elpu, autentiska koka gulbūve, radošas inteliģences – mākslinieku, gleznotāju saietu vieta, kā arī ledus pagrabi, kāpostu tvertnes, saimniecības ēkas – kūts, šķūnis, vāgūzis, ratnīca. Priekšmetiskās liecības – skapi, krēslī, klavieres, pūra lādes, vijoles, fotogrāfijas, logi, durvju rokturi, slēdzenes un tēpi.

Kalēji – dzejnieka un atdzejotāja Pētera Brūvera (1957-2011) dzimtas mājas ir pētniecības projekta “Senās mājvietas Stopiņu novadā” atklājums senām un ar dzejnieka radošo elpu poetizētām vērtībām, kas dzīvo kā sirds un piederības stāsts savai dzimtajai vietai Stopiņu novadā.

Pavasara talka un bibliotekāru darba svētki 2014. gadā ir jauna tradīcija, kad dzejnieka un atdzejotāja dzimšanas dienā tiek organizēta apkārtnes uzkopšana un labiekārtošana, saglabājot dzejnieka viedo klātbūtni. Talkas darbības rezultātā 2015. gadā iegūta Stopiņu novada Dzejas dienām atbilstoša pasākuma norises vieta, pēc 19 gadiem ir iespēja organizēt Dzejas dienas dzejnieka dzimtajās mājās “Kalēji”. Dzejas dienas notikumiem un aktivitātēm nav tikai vietējas nozīmes raksturs, tas veicina radošas un literāras vides saglabāšanu, attīstību un piederību savam novadam.

Pasākumi notiek pateicoties dzejnieka mātes - “Kalēju” saimnieces Viļas Brūveres, dzejnieka dzīvesbiedres Ivetas Brūveres, meitu Indras un Zanes atsaucībai un sadarbībai ar Stopiņu novada domi. Dzejas un radošās elpas gars pulcējis skolu jaunatni, kaimiņus un dzejnieka dzejas cienītājus, dzejdarus no Lietuvas, bibliotēku darbiniekus, pašvaldības vadītājus, erudītākos lasītājus un interesentus.

2015. gadā dzejnieka mātei Viļai Brūverei tiek pasniegta Atzinība “Stopiņu novada Goda Pilsonis”.

“Krīvi” – māja un klēts ar senatnīgu darbarīku un priekšmetu elpu. Kultūrvēsturiskā mantojuma projekta “Senās mājvietas Stopiņu novadā” dalībnieki - saimnieki Raiga dzīves un daiļrades likumsakarības apkārtējās dzīves realitātēs šajā viensētā. Seno priekšmetu un lietu klātbūtnē, satikšanās prieks un notikumu vēsturiskā elpa caurvij visu pasākuma dalībnieku atmiņu stāstus. Viens no dokumentētiem stāstiem ir Māras Brasliņas stāsts no mājām “Brasliņas”, kur māksliniķa Leo Kokles 1952. gada gleznā “Miera zemē” par kolhoza tēmu ar slaucējām un laborantēm, atrodami prototipi - novadnieces Ausma Āboliņa un Dzidra Krante.

2015. gada Muzeja nakts pasākums Stopiņu novada mājās “Krīvi” aktivizējās jaunai kultūrvēsturiskai tradīcijai un labam piemēram. Atklājums ir dzejnieka Raiga dzīves un daiļrades likumsakarības apkārtējās dzīves realitātēs šajā viensētā. Seno priekšmetu un lietu klātbūtnē, satikšanās prieks un notikumu vēsturiskā elpa caurvij visu pasākuma dalībnieku atmiņu stāstus. Viens no dokumentētiem stāstiem ir Māras Brasliņas stāsts no mājām “Brasliņas”, kur māksliniķa Leo Kokles 1952. gada gleznā “Miera zemē” par kolhoza tēmu ar slaucējām un laborantēm, atrodami prototipi - novadnieces Ausma Āboliņa un Dzidra Krante.

„parādi savas zemes spēku, tās svētību un skaistum! Parādi darba darītājus, viņu pūlinus, parādi ģimenes sargātāju māti, tēvzemes sargus, parādi visu to ar cieņu, ar siltām jūtām un godbijību, lai citi redzētu, kas mēs esam, un mūs vārtētu cienīt!”
V. Rūmnieks, A. Migla «Trīs zvaigznes».

Izmantotie avoti:
* Brīgmane, D. "Aicinā piedalīties novada jostas aušanā." Tēvzemīte. Stopiņu novada informatīvais izdevums, Nr.1 (2012, janvāris), 6 lpp.
* Dzejas dienas Pētera Brūvera dzimtajās mājās "Kalēji", 11.09.2015. <https://www.youtube.com/watch?v=w9IH2FXOT0Y>
* Konstante, Ilze. Sevis lausana Stajņa laika paēnā : "par Harija Veldres un Leo Kokles viesoanos Stopiņu mājās "Brasliņas" // Konstante, Ilze, 1940- : Leo Kokle : 1924-1964 : : monogrāfisks albums / Izl. Konstante ; aut. priekšv. - Rīga : Neputns, 2005. - 191 lpp. : il. ģim. - Bibliogr. : 179.-184.lpp. - Personu rad. : 165.-187.lpp. - Kopsav. angļu val. ISBN 9984729591. Gleznniecība, latviešu. Gleznotāji - Latvija. 47.-56.lpp.
* "Krīvi" – māju vizualizācija prezentācijā. 15.05.2015. - <https://www.youtube.com/watch?v=xujsoTxeVDw>
* Līgo parks <http://www.stopini.lv/lv/pasvaldiba/par-novadu/ligo-parks>
* Paveiktais kultūrvēsturiskā mantojuma apziņas darbs ir apkopots fotogrāfijās un atmiņu pierakstos, veidojot drukāto un digitālo saturu <http://www.zudusilatvija.lv/objects/subject/6088/?page=1>
* Sadarbībā ar LTV 1 kanālu un idejas autori Latvijas Universitātes profesori folkloristikā Janīnu Kursīti veidotais video stāsts «No sētas uz sētu» <https://www.youtube.com/watch?v=uFVLvMAdKc>
* Stopiņu novada jostas aušana, novada iedzīvotāju un viesu dāvana Stopiņu novadam 125 gadu jubilejā, 2011.gada 17.oktobris - 2012.gada 31.jūlijs <http://www.stopini.lv/lv/kultura/ulbrokas-biblioteka/projekti>
* "Stopiņu novada jostas stāsts" Latvijas Nacionālās bibliotēkas Novadu dienās 28.08.2014. <https://www.youtube.com/watch?v=sglpq8jVVs>
* "Top Stopiņu novada josta." Logos. Latvijas Pašvaldību savienības izdevums, Nr.4/5(2012, apr.-maijs), 109 lpp. ISSN 1407-3560.
* U. Stierģa dzimtas mājas "Lielkājas", projekts "Senās mājvietas Stopiņu novadā" <https://www.youtube.com/watch?v=BBmOqU6jgug>
* Ulbrokas bibliotēkas projekts "Kalejs kala debesīs" <http://www.stopini.lv/lv/kultura/ulbrokas-biblioteka/projekti>
* Ulbrokas bibliotēkas projekts "Senās mājvietas Stopiņu novadā" Stopiņu novada tīmekļa vietnē <http://www.stopini.lv/lv/kultura/ulbrokas-biblioteka/projekti>, Latvijas Bibliotēku portālā Ulbrokas bibliotēkas lapā <http://www.biblioteka.lv/MyLibrary/Zvaigznite> B. "Mēs stāstām par Stopiņu novadu", Rīga, "Pētergailis", 2005. ISBN 9984331413